

Základ zdraví psů a koček

MVDr. Leoš Železný

Základem dobrého zdravotního stavu je kvalitní výživa psů a koček. Bez ní nemůžeme dosáhnout kvalitních chovatelských úspěchů ani se radovat ze spolužití s naším čtyřnohým kamarádem.

Na těchto stránkách naleznete informace nejenom o výživě, ale také z oblastí souvisejících s dobrým zdravotním stavem, chovem zvířat a pod. Naleznete zde také stránky našich partnerů – chovatelů, kde se můžete poradit při výběru nového psa do rodiny.

Pokud již vlastníte psa nebo kočku, pak Vám jistě přijdou vhod informace o veterinárních ošetrovnách ve Vašem okolí. Na Vaše dotazy je připravena také veterinární poradna a informace o spolupráci s Veterinární a farmaceutickou univerzitou Brno.

Porovnání krmiv

V současné době je na trhu záplava různých značek krmiv a je poměrně složité se vyznat v jejich kvalitě. U krmiv je totiž veliký problém při porovnávání v tom, že hodnoty na obalech nemají žádnou vypovídací hodnotu o kvalitě vstupních surovin a zdravotní prospěšnosti krmiva jako takového. Základním kritériem kvality krmiva je totiž jeho dlouhodobý vliv na zdraví zvířat. A to se poměrně složitě vyhodnocuje.

Hodnoty na obalech

U technických věcí je porovnání poměrně jednoduché. Pokud má jedna mikrovlnná trouba výkon 600W a druhá 800W, pak je to celkem jednoduché. U krmiv však porovnat jenom hodnoty na obalech nejde. Jde totiž o to, že stejných 20% bílkovin není z hlediska výživářského vždy stejné. Lze to ukázat na extrémním případě. Pokud bych nechal pomlet kravské paznehty a smíchat je třeba s pomletým peřím a zobáky ptáků, tak ve všech případech tyto „suroviny“ obsahují kolagen a to je chemicky bílkovina. Pokud bych tedy tuto směs bílkovin smíchal s plesnivým obilím, které získám za cenu odpadu, a k tomu to vše zalil upotřebeným přepáleným olejem z nějaké restaurace, tak bych z toho všeho mohl nechat namíchat recepturu tak, že by to mělo po laboratorním rozboru 20% bílkovin a 10% tuků. Když vedle toho však postavím recepturu, kde bude jako zdroj bílkovin sloužit maso, které bylo schváleno pro výživu lidí a to, co zůstalo na jatkách po technologickém opracování přidám do směsi, k tomu kvalitní obilí a přidám rybí tuk plný kvalitních a zdraví prospěšných omega mastných kyselin, tak se tato druhá směs také dá namíchat tak, aby tam bylo po laboratorním rozboru 20% bílkovin a 10% tuků. Z hlediska zdravotního a výživářského ta druhá receptura je pochopitelně ta správná, ale z hlediska evropské legislativy jsme u obou receptur neudělali nic špatného. Při registraci krmiv se nesleduje jejich vliv na zdraví ani kvalita vstupních surovin, ale pouze to, jestli je laboratorní rozbor v souladu s tím, co je na obalu = 20% bílkovin, 10% tuků, což v obou případech je. Dále se zkoumá aktuální zdravotní nezávadnost, tedy jestli tam jsou patogenní bakterie nebo plísňe. To splní

jakákoliv granule nebo konzerva, protože prochází v průběhu výrobního procesu vysokými teplotami a sterilizace se o to postará. Takže podle evropské legislativy veterinární služba musí oba výrobky pustit do oběhu, protože je vše splněno. Takže porovnáním hodnot na obalu nezjistíme nic moc o kvalitě krmiva.

Vstupní suroviny a stravitelnost

Jak vyplývá z již zmíněného, základem kvalitních krmiv jsou kvalitní vstupní suroviny. Používá se maso a masové deriváty (to je přesný výraz z legislativy a znamená např. maso, které zůstalo na kostech po technologickém opracování pro lidi, jsou zdrojem bílkovin = základních stavebních kamenů pro živé tkáně a zdrojem energie), vnitřnosti (výborný zdroj bílkovin a vitaminů), menší kosti, které však musí být rozemleté na velmi jemné části (max. 0,2 cm a pak jsou výborným zdrojem minerálních látek), tuky (drůbeží a rybí – zdroj energie a nepostradatelných omega mastných kyselin) a rostlinné části jako obilí, rýže, kukuřice (zdroj vlákniny, polysacharidů, minerálních látek a energie). Čím kvalitnější suroviny, tím je krmivo stravitelnější, ale také dražší. I kvalitní hovězí maso je však hůře stravitelné, než kvalitní drůbeží a nejlépe stravitelné je rybí maso. Namícháním těchto surovin pak vzniká různá stravitelnost a zvířata tato krmiva také různě přijímají. Čím lepší stravitelnost, tím lepší krmivo. Pokud by mělo mít krmivo 80% stravitelnost, pak to znamená, že když sežere zvíře 1000g krmiva, tak by z něj měl „vypadnout“ 200g bobek jako odpadní a nestravitelné látky a zbytek z krmiva by zvíře mělo přeměnit na svoje tkáně nebo energii pro svoji existenci. Porovnávání stravitelnosti krmiva by byla jediná objektivní srovnávací metoda, ale znamenalo by to provádět testy stravitelnosti u všech značek. Aby to bylo srovnatelné, muselo by se danou recepturou krmit min 20 zvířat po dobu 6-ti měsíců a pak těm samým zvířatům podávat ve stejných podmínkách další značku. Porovnávaly by se pak rozboru trusu, moči, krve, kvalita srsti, jaterní testy apod. Je jasné, že z ekonomického i organizačního hlediska to není dost dobře možné.

Rozdělení krmiv na kategorie – ekonomy – prémium – super prémium

Abychom se v krmivech trochu vyznali, zavedli se kategorie ekonomická, prémiová a super prémiová. Neexistuje žádná evropská legislativa, která by tyto kategorie vymezovala, ale je to jenom naše, trochu „školometské“ rozdělení. Většina krmivářských firem se snaží mít svoje značky ve všech kategoriích, aby pokryli zájem a ekonomické možnosti chovatelů. Je to obdobné jako u automobilek, které také chtějí pokrýt různé kategorie, které jsou ale díky technickým normám přesně označené. Takže např. Škoda má Fabii - Octavii - Superb, VW má Polo - Golf - Passat atd. Tak např. u psích značek je Chappi - Pedigree - Perfect Fit a u kočičích Kitekat - Whiskas - Perfect Fit. Základní rozdíl mezi kategoriemi není v tom, že ekonomy by měly méně vitaminů nebo něčeho podobného. Základní výživářské hodnoty jsou již dané a neměnné. Základní rozdíl ale je v obsahu energie. Ze 100g ekonomického krmiva zvíře získá určité množství energie, ze 100g prémiového získá více a ze 100g super prémiového nejvíce. Je to dáno skladbou vstupních surovin. Pro jednoduchost se to dá přirovnat k tomu, když si večer dáme hovězí steak, tak ho trávíme až do rána, kuřecí maso strávíme rychleji a po rybě máme za chvíli i hlad, protože je nejlépe stravitelná.

Kategorie ekonomy

Mají za úkol pokrýt základní potřeby organismu bez větších nároků na energii. Vhodné pro zvířata, která jsou chována doma, jako naši společníci. Krmiva v této kategorii mají stravitelnost do 80%.

Kategorie prémium

Splňují požadavky ne jenom na základní živiny, ale pokrývají i jednotlivá stádia života, která jsou náročnější na energii a živiny jako je březost, laktace, produkce delší srsti, výstavnictví apod. Mívají dodávané i některé látky na podporu zdraví srsti, zubů, kloubů apod. Krmiva v této kategorii mají stravitelnost od 80% do 90%.

Kategorie super prémium

Splňují nejvyšší požadavky na výkon, mají nejvyšší stravitelnost, používají se u velmi zatížených zvířat ve služební a sportovní kynologii. Receptury obsahují hodně dalších přídatných složek, které podporují zdraví některých orgánů. Krmiva v této kategorii mají stravitelnost nad 90%.

Čím vyšší kategorie, tím většinou vyšší cena za kilogram, ale také roste stravitelnost a tím se snižuje množství krmiva na den. Takže „drahost“ je poměrně relativní, protože u dražších krmiv spotřebujeme menší množství krmiva na den.

Výzkum

Ale platí i to, že i nejlepší suroviny se dají při výrobě zkazit. Takže stejně důležité, jako kvalitní suroviny je technologický postup. Jak správně namíchat jednotlivé suroviny a jak je správně zpracovat je dlouhodobý složitý proces. To vše by nešlo bez nějakého výzkumného centra. Základní výzkum probíhá nejdříve na teoretické bázi, kdy se dávají dohromady laboratorní a teoretické informace z celého světa. Např. pokud se zjistí, že nějaká látka zlepšuje kvalitu srsti, tak se začne hledat metoda, jak ji zpracovat do krmiva, aby tato látka přežila sterilizační teploty a po pozření byla v organismu stejně aktivní jako v „syrovém“ stavu. Po testech v laboratořích se přistupuje ke krmným testům u zvířat a pokud je vše v pořádku, tak pak se teprve nová receptura dostává k zákazníkům. Tento proces vývoje nové receptury nebo zpracování některé nově objevené látky trvá zhruba 5 let. Základní živiny = optimální hladiny bílkovin, minerálních látek, vitaminů a pod, byly zjišťovány v období od čtyřicátých do osmdesátých let. Tento proces je v podstatě ukončen a na základních složkách krmiv není co vyzkoumat. V devadesátých letech se pracovalo na zohlednění jednotlivých fází života, jako jsou speciální požadavky v období růstu, gravidity, seniorského věku apod. Na přelomu století to byla otázka životního stylu zvířat např. jiné požadavky u psů cvičících agility, saňových psů a pod. V současné době se nejvíce zkoumají funkční věci, které by měla krmiva splňovat, tj. např. zlepšení zdraví dutiny ústní při příjmu potravy, zlepšení srsti, kloubů, podpora imunitního systému apod. Do budoucna se pracuje ve výzkumných centrech např. na možnostech jak ovlivnit prostřednictvím výživy projevy některých genetických vad.

Jak se tedy vyznat v krmivech?

Základní ukazatel kvalitních a seriózních značek je to, jestli za nimi stojí nějaké výzkumné veterinární centrum. Takováto významná výzkumná centra, stojící v pozadí některých značek, jsou dobrým vodítkem pro kvalitu značek, protože by neriskovala svoji reputaci kvůli nějaké levnější značce či krátkodobému zisku.

Dalším dobrým vodítkem je celkové množství prodaného krmiva ve světě. Pokud někdo prodává dlouhodobě velké objemy krmiv, pak to znamená, že dlouhodobě jsou s touto recepturou majitelé spokojeni a zvířata danou recepturu dlouhodobě dobře přijímají. Ani sebelepší reklama by nedonutila zvíře krmivo přijímat. V tomto jsou naštěstí zvířata hodně nezávislá...

Nezanedbatelným vodítkem je otevřenost firmy a přístupnost informací o recepturách, o vstupních surovinách apod.

Na přednáškách se mě chovatelé často ptají: „Tak jaké je podle vás nejlepší krmivo?“ Já na to většinou odpovídám, že neexistuje nejlepší krmivo, že existují jen vhodná nebo méně vhodná krmiva pro konkrétního jedince. Vždy je potřeba nezapomínat na individualitu daného psa nebo kočky. Existují však špatná krmiva, která někdy poznáme hned po otevření podle „vůně“ nebo po krátkém čase, že je zvíře začne odmítat. Nejhorší je, pokud je krmíme déle a dojde i ke zhoršení zdravotního stavu.

Kvalitní krmivo by mělo dlouhodobě podporovat dobrý zdravotní stav zvířat, zajišťovat všechny jeho biologické potřeby a zvíře by jej mělo přijímat s chutí.